

Кўшимча адабийётлар

10. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг кўшма мажлисидаги нутқ. - Т.: Ўзбекистон, 2016. -56 б.
11. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганнинг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маъруза. 2016 йил 7 декабрь. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 48 б.
12. "Илм-фан ютуқлари – тараққиётнинг муҳим омили". Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Янги йил арафасида – 2016 йил 30 декабрь куни мамлакатимизнинг етакчи илм-фан намояндалари билан учрашувидаги маърузаси. //Халқ сўзи. 2016 йил 31 декабрь.
13. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг қундалик қондаси бўлиши керак. –Т.: Ўзбекистон, 2017. – 108 б.
14. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва оқилжаноб халқимиз билан бирга курашимиз. – Т.: Ўзбекистон, 2017. – 488 б.
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида" ги №ПФ-4947 сонли Фармони. //Халқ сўзи. 2017 йил 8 февраль.
16. Karimova V.M., Nayitov O.E., Akramova F.A., Lutfullayeva N.X. Psixologiya: Pedagogik va psixologik oliy o'quv yurtlari uchun DARSLIK. – Т.: TDIU «Talaba», 2010. – 308 б.
17. Майерс Д. Психология / Д. Майерс; пер. с англ. И.А. Карпиков, В.А. Старовойтова. – 2-е изд. – Мн.: «Поппури», 2006. – 848 с.
18. Котлер Ф. Основы маркетинга. Учебное пособие. – М.: Вильямс, 2010. – 656 с.
19. Прикладная социальная психологи. (под редакцией А.Н.Сухова и А.А. Деркача. – М.: 1998.- 688 с.)
20. Рамендик Д.М. Управленческая психология: Учебник. – М.: ФОРУМ: ИНФРА-М, 2006. – 256 с.

Интернет сайтлари

21. www.inetlibrary.com.
22. www.ved.ru
23. www.set.uz
24. www.uza.uz
25. www.glef.org.
26. www.Lex.uz
27. www.ziyounet.uz
28. www.marketing.ru
29. www.brand.uz

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Рўйхатга олинди:

№ БД – 5111000 – 3.20.1

2019 йил "19" 04

2019 йил "10" 06

БОШҚАРУВ ПСИХОЛОГИЯСИ ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси: 100000 – Гуманитар соҳа
Таълим соҳаси: 110000 – Педагогика
Таълим йўналиши: 5111000 –Қасб таълими (иктисодиёт)

ТОШКЕНТ -201

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2019 йил "2" 05 даги 324-сонли буйруғи билан фан дастури рўйхати тасдиқланган.

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича ўқув-ўқувчи бирлашмалар фаолиятини мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг 2019 йил "19" 04 даги 2-сонли баённомаси билан маъқулланган.

Фан дастури Тошкент давлат иқтисодий университетидан ишлаб чиқилди.

Тузувчи:

Н.Н.Шомуротова - "Қасб таълими (иқтисодий)" кафедраси доценти, психология фанлари номзоли

Тақризчилар:

- Р.Абдуллаева - "Қасб таълими (иқтисодий)" кафедраси доценти, психология фанлари номзоли
– ТДСМИ, "Педагогика, психология ва ўқитиш методикаси" кафедраси доценти, педагогика фанлари номзоли, (турдош ОЛМ)
У.Худойбердиев – ТДИУ академик лицейи ЎИБ директори муовини (кадрлар буюртмаси)

Фан дастури Тошкент давлат иқтисодий университети Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (201__ йил "___" ___ даги "___" - сонли баённома).

2

11. Бошқарув компетенциялари
12. Бошқарувда карьерга: моҳияти, турлари, бошқарувчи. Карьерограмма.
13. Бошқарув фаолиятига низоллар ва уларни бартараф этиш йўллари
14. Музокаралар олиб боришнинг психологик жиҳатлари
15. Бошқарув фаолиятига муомала қилиш маданияти.
16. Раҳбарлик фаолияти нуқсонлари ва уларни бартараф этиш йўллари

V. Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Мустақил таълим учун тавсия этилган мавзулар:

1. Бошқарув назариялари
2. Бошқарувчи-раҳбар шахсига қўйилган талаблар
3. Раҳбар шахси типологияси
4. Бошқарувчининг фаолият мотивлар
5. Раҳбар шахси психологияси
6. Карьера бошқаруви
7. Профессинализмни шакллантириш
8. Компетенция турлари
9. Карьерограмма
10. Акмеологик мотивация
11. Импиджни шакллантириш тамойиллари

VI. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбаалари

Асосий адабиётлар

1. Адлар Д. Психология лидерства. - М.: Изд-во Эксмо, 2007. - 448 с.
2. Батаршев А.В. Психология лидерства в управлении: Практическое руководство. Учеб. - прак. пособие. - Дело, 2005. - 496 с.
3. Бендас Т.В. Психология лидерства: Учебное пособие. - СПб.: Питер, 2009. - 448 с. Маслоу А. Мотивация и личность.
4. Боймуродов Н. Раҳбар психологияси. Олий таълим, халқ таълими соғлиқни сақлаш, ўрта махсус касб-хунар таълими бошқармаларининг маъмурий ходимлари учун қўланма. - Т.: "Янги аср авлоди", 2007.
5. Каримова В.М. Ижтимоий психология. - Т.: 2011. 230 б.
6. Махмудов И.И. Бошқарув психологияси: Ўқув қўланма/ Масъул муҳаррир: А.Холбеков. - Т.: ДЖКА "Раҳбар" маркази, "УПНАКС-PRINT" МЧД, 2006.
7. Махмудов И., Шомуротова Н.Н. Бошқарув психологияси: Ўқув қўланма – ТДИУ, 2016. 187 б.
8. Маслоу А. Мотивация и личность. 3-е изд./ пер с англ. - СПб.: 2009. - 352 с.
9. Майерс Д. Социальная психология. СПб. 1997. 562 с.

15-Модул. Раҳбарлик фаолияти нуқсонлари ва уларни бартараф этиш йўллари

Ўз-ўзини бошқариш имкониятига эга эмаслиги. Шахсий кадриятларни ўзгартириш. Макссаднинг ноаниқлиги. Ўз-ўзини камол тптириш тизимининг тўхташи. Муаммоларни ҳал этиш малакасининг етишмаслиги. Ишга нисбатан ижодий ёндашувлда нуқсонларнинг мавжудлиги. Одамларга таъсир ўтказишда хатоларга йўл қўйиши. Бошқарув фаолияти хусусиятларини етарлича тушунамаслиги. Раҳбарлик малакаларнинг сустилиги. Бошқаларни сабоқ бера олиш, ўргатиш укувининг йўқлиги. Меҳнат жамоасини жипслаштира олиш қобилиятининг қуйи даражада эканлиги.

16-Модул. Замонавий раҳбарга хос дипломатик этикет маданияти.

Расмий учрашувларни бошқа тadbирлардан фарқи ва расмий учрашувлар белгилаш. Расмий суҳбатларда ташқи кўриниш ва кийинишга эътибор. Расмий учрашувлар таржимон билан ишлаш қоидалари. Расмий учрашувлардаги суҳбат жараёнида масофани сақланиши. Расмий тadbирлардаги суҳбатлар ва учрашувларда эмоцияларни назорат этилиши. Суҳбатдош билан мулоқотда миллий психологик қоидаларга амал қилиш. Расмий учрашувлардаги самарали суҳбат таъсирчанлигини таъминлашда суҳбатни кириш қисми ва якуний қисмидаги кайфият, тонн ва фикрларни назорат қилиш. Расмий учрашувларга психологик тайёрланиш қоидалари. Расмий учрашувларда тўғри фикрлаш ва ҳулоса чиқаришга эришиш. Расмий учрашувларни ташкиллаштиришда бошқа миллатлар маданиятини ўрганиш ва ҳурмат қилиш. Расмий учрашув чоғида юзага келадиган стресс ва тигизиклики бартараф этиш кўникмалари. Расмий учрашувларга психологик тайёрланиш. Расмий учрашувлардан сўнг психологик тўйиниш олиш жараёнлари. Расмий учрашувларга тез адаптация қилишни шакллантириш ва уни бошқариш кўникмасини шакллантириш.

IV. Амалий машғулотлар бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар учун қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

1. Бошқарув психологияси фаннинг предмети, вазифалари
2. Бошқарув психологияси фани методлари
3. Бошқарув назариялари
4. Лидерлик табиати, турлари, суперлидерлик феномени
5. Бошқарув фаолиятида нотиклик маҳорати ва нутқ услублари.
6. Мотивларнинг раҳбар фаолиятидаги ўрни
7. Мулоқот орқали таъсир этиш: Проксемик таъсир, мулоқотда НЛД ва ундан фойдаланиш.
8. Раҳбарлик услублари
9. Жамоадаги психологик иқлим, Ортобюз ва ортоботика.
10. Замонавий раҳбар имиджи ва имиджология масалалари

I. Ўқув фанининг долзарблиги ва олий касбий таълимдаги ўрни

Мамлакатимизни ривожлантириш, янгилаш ва модернизация қилиш бўйича танлаган стратегиямизни ва инкирозга қарши қабул қилган дастуриимизни амалга ошириш натижасида юртимиз дунёдаги санокли давлатлар қаторида иқтисодий ва ижтимоий ривожланишнинг барқарор суръатларини таъминлаш, аҳолимизнинг моддий фаровонлигини юксалтиришга эришгани барчамизга катта мамнуният бағишлаб, бу талабга жавоб бера олишлари учун ўқув масканларида сифатли кадрларни етказиб бериш масаласи долзарб ҳисобланади. Ўзбекистон учун, бошқа ривожланаётган мамлакатлар учун бўлгани каби, чекланган иқтисодий имкониятлар мураккаб шароитларида қандай қилиб энг юқори ижтимоий натижаларга эришиш вазифаси ҳам муҳим ҳисобланади.

Республикаимиз иқтисодиётининг малакали миллий кадрларга бўлган талабини ҳисобга олган ҳолда яратилган давлат таълим стандартларига мувофиқ “Бошқарув психологияси” фани бакалавр талабаларини бошқарув илмини бозор иқтисодиёти жараёнидаги замонавий билимлар билан муштахкамлашга қаратилгандир.

Ушбу ўқув дастурида бошқарув муаммосининг ижтимоий-психологик муаммолари, бошқарувнинг шахсга оид турли ўзига хос хусусиятлари, бошқарува доир мавзулари ва муносабатларининг объекти ва субъекти сифатида ўзига хос қонуниятларига оид билимлар бериш кўзда тутилган.

II. Ўқув фанининг максаси ва вазифаси

Фанни ўқитишдан мақсад—талабаларга бошқарув муаммосининг ижтимоий-психологик муаммолари, бошқарувнинг шахсга оид турли ўзига хос хусусиятлари, бошқарува доир мавзулари ва муносабатларининг объекти ва субъекти сифатида ўзига хос қонуниятларига оид билим, кўникма ва малака шакллантиришдир.

Фаннинг вазифалари - талабаларга бозор иқтисодиёти шароитида ёшларда соғлом дунёқараш, мустақил фикрлаш ҳамда миллий мафкура руҳидаги эътиқодни шакллантириш, истиқболда ҳар бир мутахасссининг жамиятдаги зиёлиларнинг энг илғор вақили сифатида Ватан озодлиги, ободлиги, тараққиёти, юрт равнақи йўлида хизмат қилишга қодир бўлган ватанпарварларни тарбиялашга ўз ҳиссасини қўшади. Бўлажак мутахассисларга бошқарувнинг асосий тамойиллари, услублари, тоифалари, мулоқот шартларига оид билим бериш ва уларга бошқарувни илмий ташкил этиш, унинг янгилаш ва мамлакатни ислох қилишдаги ўрни ва аҳамиятини очиб беришдан иборатдир.

“Бошқарув психологияси” ўқув фанини ўзлаштириш жараёнида амалга ошириладиган масалалар доирасида бақалавр:

- бошқарув психологияси, унинг ривожланиши ва шаклланиш моҳияти, қонуниятлари, амалга оширишга алоқадор бўлган амалий масалалар; бошқарувнинг моҳияти; усуллари тўғрисида билимга эга бўлиши керак;
- илмий бошқарувнинг асосий масалаларини; раҳбарликка қўйиладиган асосий талабларни; мотивлар ва раҳбарлик усулларини; моҳиятига оид

кўникмаларга эга бўлиши керак;

- бошқарувда шахснинг ҳулқ-атворини ўрганиш бўйича; инсон фаолиятидаги эҳтиёжлар, мотивлар ва қизиқишларни тадқиқ этиш бўйича; муомаланинг турли воситаларини диагностика қилиш бўйича маълумотларга эга бўлиши керак.

III. Асосий назарий қисм (марҳуза машғулотлари)

1-Модул. Бошқарув психологияси фаннинг предмети, вазифалари

Бошқарув психологияси — асли “инсоний муносабатлар” ойнаси эканлиги. Бу бордаги Фарб ва Шарк нуктаи назариди ёндашувлар. Бошқарув психологиясининг асосий тамойиллари. Ҳозирги даврда бошқарувнинг психологик таъкини, моҳияти. Фанни ўқитишнинг мақсади. Бошқарув психологиясининг асосий тамойиллари: бошқарувнинг режаллиги, омманинг бошқарувдаги иштироки, демократик децентрализм, психодиагностик тизим, маънавий ва моддий раёбатланттириш. Илмий бошқарув мактаби ёки меҳнатни илмий таъки этиш мактаби. Маммурий бошқарув мактаби. Инсоний муносабатлар мактаби. Микдорий ёндашув. Бошқарувга жарён сифатда ёндашши. Тизимли ва вазиятли ёндашувлар. Инсон қангали назарияси. Инсон ресурсларини равожланттириш концепцияси. Бошқарув вазифасининг тўзилиши. Бошқарув вазифаларининг туркумлари. Бошқарувда объект билан субъект муносабатлари. Бошқарув вазифасининг тўзилиши: мазмуни ва моҳиятига кўра; қўланиш қўламга кўра, фаолият туррига нисбатан, объект камровига кўра; меҳнат тақсироти белгисига оид. Бошқарув функцияларининг туркумлари: умумий, махсус, таъкилий, худудий, тармок, икромчилик, менежерлик. Бошқарув психологиясидаги асосий тамойиллар: меҳнатта нисбатан эҳтиёж, масъулият ва жавобгарлик, тартиб-интизом, бошқарувда яқсабошлилик, шахс ва таъкилот манфаатларининг ўзаро ўйғунлиги, ҳамкорлилик, қарорлар қабул қилишда ва муносабат билдирлишда адолатлилик.

2-Модул. Бошқарув психологияси фани методлари

Бошқарув психологиясидаги асосий тамойиллар. Хужжатларни таҳлил қилиш методи. Биография метод. Рақбарнинг иш шароитини баён этиш методи. Кузатиш методи. Кайд қилиш методи. Вокеллик ва ходисани оқилона ҳал этиш методи. Турли воситалар: фотошпарат, видеокамера, магнитофон ва бошқалар. Менежер билан индивидуал суҳбат методи. Интервью: стандарт, ностандарт. Менежер ҳисоботи методи: монологик ва диалогик. Анкета методи.

3-Модул. Бошқарув назариялари

Бошқарув илмининг назарий тарихий асослари. Тейлор, Жильберт назарияларининг таҳлили. Линда Жоулининг суперлидерлик тўғрисидаги

фаолиятидаги низоларни баргараф этишда рақбар авторитетининг ўрни. Низо жарёни динамикаси, низони ҳал этиш стратегияси. Низоларни келтириб чиқарувчи сабаблар. Низо тасаввурлари: эгоцентрик тасаввурлар тизими, солициентрик тасаввурлар тизими, альтероцентрик тасаввурлар тизими. Мулоқотни самарали таъки этиш босқичлари. Муаммоли, қийин ва низоли вазиятда мулоқот олиб бориш босқичлари. Мулоқотда гидрок жарёни. Этник низолар ва уларни келтириб чиқарувчи сабаблар. Низоларни босқичлари. Низоларни олдини олиш чоралари-педагогик ва маммурий чоралар. Низоларни баргараф этиш йўллари: низо предмети доирасида муносабат қуриш, диққатни кўчириб вазият манбаи ва адресатини ажраттиш. “Сен-Мен” маълумотномаси. Низо тасвирлида юзата келадиган психологик инкирозлар, уларнинг жамоадаги психологик иқлимга, меҳнат унумдорлигига ва кадрлар саломатлигига салбий таъсирлари.

14-Модул. Музоқаралар олиб боришнинг психологик жихатлари

Музоқаралар олиб боришнинг психологик жихатлари. Рақбар фаолиятида музоқара. Музоқара олиб бориш босқичлари. Музоқара якунига салбий таъсир этувчи психологик омиллар. Юзата келиши қўллаётган номьялум шароитдан кўркиш. Унга томоннинг тасолифан қаршилик кўрсатиши. Қўтилмаган фикр ва тақидлар. Қўтилмаган ҳамкорлик. Ҳақоний ечим топиш йўлида. Музоқара давомда ёнгон ишлатиш. Рақбар ва оила муаммоси.

15-Модул. Бошқарув фаолиятида муомала қилиш маданияти.

Рақбарнинг жамоата муружаат қилиш услублари. Рақбарнинг тинглаш махорати. Рақбарнинг муомала маданияти. Рақбар мулоқотидаги рию қилиш зарур бўлган маънавий меъёрлар. Рақбарнинг жамоани шакллантириш ва бошқаришда одамлар билан яқши муомала қилиш санъати. Муомала самардорлигини таъминлашда новербал таъсирларининг ўрни. Нигоҳ йўналганлигини бошқариш. Муомалада қўлғунинг таъсир аҳамияти ва психологиядаги қўлғу турлари. Муомала жарёнида суҳбатдошчи “ўқил” санъати. Муомала орқали вазиятни бошқариш. Муомала жарёнида ижобий таъсирот қолдирлишга таъсир қилувчи элементлар ва улардан тўғри фойдаланиш қўдалари. Коммуникатив ва таъкилотчилик қобилиятларини аниқлаш методикаси (КОС-2, Б.А.Федоршин) орқали бўлғуси рақбар кадрларни қобилиятларини ўрганиш. Рақбар ва жамоа ўргасидаги психологик муносабатлар. Муомала жарёнида ҳушомолдининг ўрни. Рақбар мулоқотида ахлоқий тамойиллар. Рақбарлик мулоқотида “ўчинчи шахс”нинг ўрни ва таъсири. Муомала жарёнидаги тингизликлар ва чарчоқни енгиш ва баргараф қилишга хизмат қилувчи аўтогеннинг ва релаксацион машқларни бақарлини одаг қилиш.

юзасидан тортишмаслик ўз хатоларини тан ола билиш. Расмий учрашувлар белгилаш. Расмий суҳбатларда ташқи кўриниш ва кийинишга эътибор. Таржимон билан ишлаш қоидалари. Суҳбат жараёнида масофани сақлашни. Суҳбатлар ва учрашувлардаги эмоцияларни назорат этилиши. Суҳбатдош билан мулоқотда миллий психологик қоидаларга амал қилиш. Самарали суҳбат таъсирчанлигини таъминлашда суҳбатни кириш қисми ва якуний қисмидаги кайфият, тонн ва фикрларни назорат қилиш. Расмий учрашувларга психологик тайёрлаш қоидалари. Тўғри фикрлаш ва хулоса чиқаришга эришиш. Бошқа миллатлар маданиятини ўрганиш ва хурмаг қилиш.

11-Модул. Бошқарув компетенциялари

Компетенция ва компетентлик тушунчалари. Компетенцияларнинг аниқланиши. Бошқарувчиларга хос 31 хил компетенция. Бошқарувчининг таянч компетенциялари. Бошқарувчига хос билимдонлик даражалари. Замонавий раҳбар қиёфаси. Профессонал билимдонлик шакллари.

Менежер фаолиятига хос компетентликни аниқлаш. Ижтимоий компетенция самарали бошқарувдаги ўрни. “Ижтимоий ақл”ни тақомиллаштириш масалалари. Бошқарув компетенцияларини амалий фаолият жараёнида ўсиши. Раҳбарлик ва лидерликка хос компетенция шакллари. Ақмеологик мотивация ва компетенция. Ижтимоий психологик компетенциянинг 3 асосий қисми: коммуникатив компетенция, перцептив компетенция, интерактив компетенция.

12-Модул. Бошқарувда қаръера: моҳияти, турлари, босқичлари. Қаръерограмма.

Қаръера ва қаръера турлари: профессионал, горизонтал, марказга интилувчи ва вертикал, қаръеранинг босқичлари, қаръеранинг ижтимоий соҳага хос кўринишлари, қаръерограмма. Бошқарувда қаръера мотивлари. Қаръеранинг гендер масалалари. Қаръеранинг ёшга боғлиқ жиҳатлари. Қаръерага менежер аураси ва авторитетнинг таъсири. А. Маслоунинг эҳтиёжлар иерархияси ва қаръера масалалари. Қаръерага оилавий шажаранинг таъсири. Қаръеранинг оиладаги фарзандлик мақоми билан боғлиқлиги. Қаръера ва оилавий муносабатлар тигизлиги. Қаръерани амалга ошириш шартлари. Таълим тизимида хос қаръера кўринишлари: 1-даражали қаръера, 2-даражали қаръера, 3-даражали қаръера, 4-даражали қаръера. Қаръерограмма.

13-Модул. Бошқарув фаолиятида низолар ва уларни бартараф этиш йўллари

Низо табиати, низо турлари: деструктив ва конструктив, шахсий, шахслараро, шахс билан гуруҳ ўртасидаги, гуруҳлараро, ижтимоий. Бошқарув

назарияси. Мазъмурий бошқарув мактаби. Инсоний муносабатлар мактаби. Харизматик, вазиятга боғлиқлик ва синтетик назариялар.

Психологияда раҳбар шахси ва бошқарув муаммоларининг кўйилиши. Бошқарув фаолиятига объектив ёндашув. Хориж мамлакатлари ва Россияда бошқарув масалаларининг ўрганилганлиги. Ўзбекистон илм-фанида бошқарув психологиясининг тадқиқ этилганлик ҳолати.

Бошқарув фаолиятини кўрсатиб берувчи назариялардан Тейлор, Жильберт назарияларининг тахлили. Линда Жоулнинг суперлидерлик тўғрисидаги назарияси. Бошқарув илмининг назарий тарихий асослари. Илмий бошқарув мактаби ёки меҳнатни илмий ташкил этиш мактаби. Мазъмурий бошқарув мактаби. инсоний муносабатлар мактаби. Психологиянинг бошқарувда тугган ўрни. Бошқарув функциялари ва унинг таркибий қисмлари. Бошқарув технологиялари. Харизматик, вазиятга боғлиқлик ва синтетик назариялар.

4-Модул. Лидерлик табиати, турлари, суперлидерлик феномени

Бошқарувчи-раҳбар шахси ва лидерлик тушунчаси. Лидер ва етакчи ўртасидаги тафовутлар. Лидерлик турлари. Суперлидерлик феномени, суперлидерликнинг беш босқичи. Лидерлик назариялари. Мак Григорни X ва Y назарияси. Оучини Z назарияси. Суперлидерлик феномени. Лидерлик пирамидаси. Лидерликнинг синтетик назарияси. Вазиятга боғлиқлик назарияси. Лидерликнинг харизматик сифатлари назарияси. Лидерлик пирамидага Лидерликнинг тугма хусусиятлар билан боғлиқлиги. Лидерликнинг вазиятларга кўра намоён бўлиши. Лидерлик сифатларини менталитет хусусиятларига боғлиқлиги. Лидерларга хос фазилатлар тизими. Лидерликнинг шахс индивидуал хусусиятлари билан уйғунлиги. Жамоадаги уюшқоқлик ва лидерликнинг кўплиги. Лидер ва жамоа аъзолари ўртасидаги муносабатлар мазмуни. Лидерга хос фазилатларни шакллантириш. Ситуатив лидерлик-муаммоли вазиятда ўз қобилиятларини намоён эта олиш.

5-Модул. Бошқарув фаолиятида нотиклик маҳорати ва нутқ услублари

Бошқарув фаолиятида нотиклик маҳорати ва нутқ услублари. Раҳбарга хос нотиклик санъати. Раҳбар нутқи ва унинг бошқарувдаги ўрни. Ўз фикрини аниқ ва раво ифода эта олиш малакалари, танқидий фикрлаш ва вазиятларни олдиндан кўра олиш. Таъсирчан нутқ сўзлаш мароми. Нутқ услублари. Нутқ қилишда эътиборга олиш зарур бўлган талаблар. Ҳатти-харакатлар ва нутқ таъсирчанлиги. Нотикликда “ўзгалар ҳолатини тушуниш ва ҳис қилиш”нинг муҳимлиги. Нотиклик маҳоратини оширишнинг тренинг машқлари ва талаблари.

Оммани ўзига жалб қилиш сирлари Замонавий раҳбар нутқи ва унинг тасвирий техникаси. Замонавий раҳбар нутқи техникаси ҳақида маълумот. Овоз

ва унинг раҳбар нутқи тавсирини янада роли, овоз имкониятлари ва манбалари. Овоз устида ишлаш. Интонация. Нафаснинг нутқдаги аҳамияти. Нафас устида ишлаш. Артикуляция ва дикция ҳақида маълумот. Нотизиқ санъатда кўл ҳаракати муҳим восита сифатида. Жест (имо-ишора) ва формалистик талқини. Мантқиқий ва психологик кайфият ўзвийлиги. Нотизиқ санъатда қадди-қомат ҳолати. Мимика (юз ҳаракати) нутқнинг энг муҳим воситаси сифатида. Мимиканинг табиийлиги. Паузанинг нутқдаги ўрни ва роли. Унинг говуш, бўғин, сўз ва мантқиқий ўрнуга муносабати.

6-Модул. Мотивларнинг раҳбар фаолиятидаги ўрни

Бошқарувчи фаолиятида ташқи мотивлар, Бошқарувчи фаолиятида ички мотивлар, Бошқарувчи фаолиятида психологик мотивлар, Бошқарувчилик фаолияти ютуқли ва ютуқсиз мотивлари. Мотивларнинг турлари. Мотивларнинг мазмуни ва ўзариши. Ишда ижодий ёндашувнинг борлиги орқали унинг жозибadorлигини таъминлаш. Ишнинг мақсади ва охирига натижаларни, унга эришиш имкониятларини аниқ тасаввур қилиш. Ходимларни жамоадаги меҳнат фаолиятини режалаштириш ва вазифаларни аниқлаш жараёнига жалб этиш. Эришилган ютуқларга ҳолис ва самимий баҳо бера олиш. Ходимларни ўз вақтида ва ўринли тақдирлаш. Ҳар бир алоҳида ҳодимнинг ишдаги улуғлигини тан олиш. Масъулиятли ишларни эгасига аниқ топиб топшира олиш. Ходимларнинг самарали ишлари учун халақит бераётган барча омиллар ва шарт-шароитларга барҳам бериш. Одамларнинг давонимларда кўтаринишларини таъминлаш. Ташкилотлар фаолиятини ва персонални бошқаришнинг ижтимоий психологик жиҳатлари. Персонални бошқаришнинг хукукий жиҳатлари. Персонални бошқаришнинг ижтимоий-психологик жиҳатлари. Кадрларни жойлаштириш соҳасида. Ходимлар адаптацияси/мослашувини бошқариш. Ходимларни ташкилот мақсади сари етаклаш. Ходимларни мотивациялаш. Персонални ўқитиш. Бошқарув импининг назарий тарихий асослари. Шахсий мотивациялаш услублари.

7-Модул. Мулоқот орқали тавсир этиш: Проксемик тавсир, мулоқотда НЛД ва ундан фойдаланиш.

Бошқарув мулоқотининг хусусияти. Бошқарувда мулоқотга киришиш боскичлари. Фаол тинглаш белгилари. Сухбат ва мулоқотнинг онсиз даражаси. Мулоқотнинг новербал каналлари. Мулоқотда проксемик тавсир. Мулоқотда қараш ва нигоҳ йўналишлари. Бошқарув жараёнида таллаб этиладиган масофавий мулоқот. Лидер ва раҳбар мулоқотига хатти-харакатлар орқали тавсир этиш. Расмий сухбат боскичлари. Тавсир этирувчи мулоқотда НЛДнинг аҳамияти. Бошқарувда новербал ва вербал мулоқотнинг аҳамияти. Бошқарувда коммуникативияни ҳаёловчи омиллар: ақборотнинг ақамиятлilлигини раҳбарият билмаслиги, жамоадаги носозлом психологик муҳит, коммуникативиядаги ходимларнинг шахсий сифати, берилаётган маълумотнинг чалати, маълумотнинг ноаниқлиги, хотиранинг заифлиги, қайта

алоқанинг йўқлиги. Муомала қилиш маданияти, унда аўтопренинг ва релаксация машқлари. Раҳбарнинг жамоага мувожаат қилиш услублари. Раҳбарнинг тинглаш маҳорати. Раҳбарнинг муомала маданияти. Раҳбар, мулоқотдаги ривож қилиш зарур бўлган маънавий мевёрлар.

8-Модул. Раҳбарлик услублари

Бошқарув услуби: авторитар, демократик, либерал. Жамоадаги ўрни, ўзини баҳолаши. Танқидий фикрларга муносабати, қорхона иқтисодий самарасидаги улуғли ва тавсир. Аънавий ёндошув. Замонавий ёндошувлар. Вазиятга оид раҳбарлик услуби. Бошқарув маърипаси. Партиципативлик услуби. Бошқарув услубларининг коммуникатив имкониятлари. Лидерлик ва бошқарув. Раҳбар ва лидер турлари ва тафовутлари. «Авторитар» услуб ва унинг тахлиши. «Демократик» услуб ва унинг тахлиши. «Либерал» услуб ва унинг тахлиши. Аралаш ва партиципатив услублар тахлиши. Вазиятга кўра бошқарувни танлашни. Бошқарув услубларини самарали қўлланилишида раҳбар шахсининг ёши ва имиджини тавсир аҳамияти. Бошқарув услубларини қўлланилишига тендер хусусиятларининг тавсири. Ойладаги касбий шажаранинг раҳбарлик услубларини кайро этилишига тавсир. Бошқарув қобилиятларини шакллантиришнинг самарали йўллари. Раҳбарларнинг ўз кўли остида ишловчи ходимларига психологик тавсир кўрсатиш шакллари.

9-Модул. Жамоадаги психологик иқлим, Ортобоз ва ортобозликка.

Ижтимоий психологик иқлим тушунчаси ва моҳияти. Ижтимоий психологик иқлимни шакллантириш омиллари. Жамоадаги ижтимоий психологик иқлим кўрсаткичлари. Бошқарув фаолиятида медиация ва релаксация машқлари. Соғлом фикрлаш шартлари ва соғлом турмуш тарзи. Психологик стресс ва уни бартараф этиш усуллари. Ўзини ўзи аўтопренинг қилиш ва уни саломаатликка тавсири. Раҳбар ва соқдум ўзвийлиги. Раҳбарнинг жамоани шакллантириш ва бошқаришда одамлар билан яхши муомала қилиш санъати. Раҳбар ва жамоа ўртасидаги психологик муносабатлар. Муомала жараёнида ҳушомаднинг ўрни. Раҳбар мулоқотда ахлоқий тамойиллар. Раҳбарлик мулоқотда “учинчи шахс”нинг ўрни ва тавсири.

10-Модул. Замонавий раҳбар имиджи ва имиджология масалалари

Замонавий раҳбар киёфаси ва имидж феномени. Имидж турлари. Раҳбар шахсида профессионал қобилиятларни шакллантириш. Раҳбар шахсининг миллий эътиқоли ва маънавий киёфаси. Раҳбарлик олоби. Раҳбар обрўсига путур етказувчи унворлар. Кипилилар билан очик ва тўри муомалада бўлиш, дўстона муносабат ўрнатил, доим бир хил муомала қилиш, майда ишлар